

misschien niet meer dan: totdat dit alles, heel het complex, gaat gebeuren. Beteekent de uitdrukking „dit alles" niet meer dan: ondergang van Jeruzalem en tempel, dan vervalt zelfs alle begin van moelijkheid (Zadn).

Maar hoe dit wezen moge, — het zal toch duidelijk zijn, dat deze plaats niet in het minst bewijst, dat voor de individuele menschen, die sterven, de dood een „deur zonder diepte" (bl. 49), of een „doorgang zonder diepte" (47) is, zooals schrijver het uitdrukt. Het is een aardig beeld: deur-zonder-diepte; ge gaat de deur door, die het tijdelijke levensverblijf afsluit, en — ineens voelt ge u in de nieuwe wereld. Het is weer het oude thema: achter de deur IS wel een diepte, doch schrijver bedoelt: wie de deur passeert, heeft geen „gevoel", geen „indruk", geen „weet" van die diepte. Van den deurpassant-zonder-dieptegevoel maakt hij een deur-zelf-zonder-diepte-reëeliteit. Ach, de categorieën van verleden week.... Ge kunt op die manier evengoed tot een patient, die een operatie van enkele uren zal ondergaan zeggen: de narcotiseering is een deur-zonder-diepte: ge zijt er zóó weer, gezond en wel bij uw verstand. Maar de chirurg zou toch wel staan te kijken, als ge zeggen zoudt, dat de narcosetoestand niet bestond, en dat zijn ingaan tot de operatie-handeling een ingang-zonder-diepte was. Ik denk: hij werd kwaad, tenminste als ge dan zoudt zeggen, dat „tegen elke andere voorstelling zoo krachtig mogelijk moest worden geprotesteerd..."

Ja, dat beeld van die deur-zonder-diepte, is het toch niet een beetje wonderlijk? Er zijn er twee, als de narcosetoestand een aanvang neemt: de patient en de operator. De één beleeft het moment-van-de-„deur" (als de patient in slaap valt) anders dan de ander (die hem in slaap brengt). De uitdrukking „deur-zonder-diepte" past voor het GEVOEL van den patient, die evenwel gevoel-loos is. Ze past heelemaal niet voor den dokter, die zijn tijd noodig heeft.

Zoo zijn er ook twee betrokken bij die „deur" van het tijdelijk sterven. De stervende, én — zijn Heiland en Heer.

Onze schrijver nu kan zijn beeld van „deur-zonder-diepte" alleen maar volhouden, indien hij aan den stervende denkt.

Niet als hij aan den Christus denkt.

Maar hiermee wordt het tot een drogbeeld, als iemand in de lijn van dit gedachtenraam nóg zou zeggen, dat er twee door die deur gaan: de stervende en zijn Heer. Want ALS onze schrijver gelijk heeft, dan blijft slechts dit over: Die Heer laat den stervende alleen; Hij is een wachter weliswaar, maar een wachter van beweginglozen; een wachter over roerlozen, een wachter over gevoel-lozen. Hij laat hem even door die deur glijpen en is hem dan heelemaal kwijt tot aan den jongsten dag; tegen dien tijd zal Hij wel weer eens naar hem omzien. Het is dan wel wat al te mooi gekleurd, als een kerkstem ergens zingt: als wij de doodsvalei betreen, laat ons elke aardse vriend alleen, — maar Jezus.... Wat zou Jezus? Hij laat ons recht grondig alleen, als wij op die manier de deur-zonder-diepte worden doorgeschoven. Zeker, Hij waakt wel over ons doode lijf, totdat het opgelost is in het stof, en is dus wel de grootste universele kerkhofwachter, maar hij heeft geen cura animarum; zielszorg oefent hij niet meer, dat is immers in strijd met..... Pinksterfeest?

Maar wij hooren toch liever die kerkstem nog eens zingen. Ik wil er graag twee zien gaan door deze deur: niet maar alleen mijzelf, om Hem juist dan, als 't erop aankomt, terug te zien treden.

En als Hij zegt: het is „nabij", dan geloof ik Hem. Zegt hij het in Matth. 24:33 (vgl. 34), dan is het ook nabij: Jeruzalems ondergang, het begin der smarten.

Maar als Hij later op Patmos zijn knecht Johannes nader onderrichten wil, en Hem in visioenen aanspreekt, ook al, om mij daarin te onderwijzen, dan komt Hij den geest van Johannes in beslag nemen. Waarvoor? Voor een visioen, ook omtrent die „zielen onder het altaar". Diezelfde Jezus Christus, die aan zijn discipelen in Matth. 24 kwam verkondigen, dat iets „nabij" was, d.i. de aanvang van de oorlogen die het wereldleide zouden inhouden, doet nu zijn Pinkstergeest uitgaan tot zijn discipel Johannes, om hem, nadat hij „in trance" gebracht is, te laten hooren die hemel-vraag: hoe lang nog, hoe lang nog, hoe lang nog?

Als nu die schrijver gelijk had in zijn zeggen,

dat Christus in Matth. 24 wou leeren aan alle levende menschen: „het", d.w.z. het wereldleide, is nabij; het „nabij" is vlakbij, voor de deur, het staat op de stoep van uw levenshuis;

en als die schrijver dan nog óók daarin gelijk had, dat Christus in Matth. 24 wil zeggen: de dood is een ONMIDDELLIJKE doorgang tot het eeuwige leven (maar dan „onmiddellijk" niet in den zin, waarin de chirurg uit de vergelijking van daareven het woord kent, en... voor zich afwijst, doch in den dwazen zin, waarin de patient het mis-kent en voor zich usurpeert),

wel, dan begrijp ik niet, hoe diezelfde Christus nu later op Patmos bij die kerk het erin hamert, dat ná die deur, die geen diepte achter zich scheen te hebben, er toch nog geroepen wordt: hoe lang nog, hoe lang nog, hoe lang is het toch eigenlijk wel achter deze deur??

Ja, nu versta ik wel, waarom die schrijver onlangs die „zielen onder het altaar" niet als geslacht (de „deur" reeds voorbij) maar als nog-telacht (staande nog vóór de „deur") kwam aandienen; en waarom hij dat „altaar" van den hemel naar de aarde moest verleggen, om zichzelf getrouw te kunnen blijven. Maar die gedachtensprongen zijn voor ons te grillig. Wij lezen liever wat er staat. En gelooven, dat de deur een diepte achter zich heeft, waarin er iemand met ons meegaat: „ik vrees niet, neen, schoon ik door duistere dalen...."

En dat „hoe lang nog?" schijnt mij in elk geval een „klaar protest" tegen een redeneering als van onzen auteur, die daar zegt: ik wil een „klaar protest" tegen de leer, dat er in den hemel stemmen zijn, die roepen: hoe „lang nog?", ja, die iets „roepen", afgedacht van de vraag, wat het dan ook verder wezen mag.

UIT DE SCHRIFT

DE EERSTEN ZIJN GEEN MODELLEN.

Dit woord dan ging uit onder de broederen, dat deze discipel niet zou sterven. En Jezus had tot hem niet gezegd, dat hij niet sterven zou; maar: Indien ik wil, dat hij blijve, totdat ik kome, wat gaat het u aan?

Joh. 21:23.

Nimmer geeft de bijbel aan de kerk een kans, om, met beroep op den bijbel zelf, de patriarchen tot heiligen, de klassieken tot modellen, de eersten tot eerstelingen, de paters tot patroon te maken.

Israël had zijn patriarchen; en breed is over hen het bijbelsch bericht. Maar van hun gruwelijks zonden of — pijnlijke dwaasheden wordt daarin niet gezweven. Het zijn menschen van gelijke beweging als wij; half-goden zijn het niet geweest; en dit het allerminst in het bijbelsch verhaal zelf.

Zoo als Israël zijn patriarchen had, zoo hebben wij onze apostelen, en hun naaste vrienden en onze apostolische eeuw. Ook de apostelen, eerste leerlingen, worden in de Schrift nimmer verguld. Ze worden niet gecanoniseerd. Ze zijn geen schutpatronen van een overigens zichzelf vrijwel adaequaat reinigenden „bloetijd", waarnaar de epigonen steeds weer hunkerend hebben op te zien. En wat hun leer-gezag betreft, — zij eischen het voor zich op, doch slechts in zóó verre, als zij het Woord van God blijven bedienen. Kan men hen op een afwijking van een Woord van God betrappen, op een misvatting aangaande eenig woord van den Heere, dien zij als Gods Zoon hebben geëerd, het is hun wel, als men 't hun zegt.

Het 21e hoofdstuk van Johannes is druk in discussie geweest en velen hebben zich afgevraagd, of het oorspronkelijk wel in Johannes' evangelie thuis behoorde. Doch hoe dit zij, het is in elk geval merkwaardig, dat hier met openhartigheid verteld wordt, hoe een niet onbelangrijke vergissing jaren aan een geesten heeft geïnfecteerd in de eerste, de gulden eeuw.

Welke geesten?

Niet die van oude vrouwen met haar „oudwijfsche fabelen". En niet die van de „vrouwtjes, die altijd leeren en nimmer tot kennis der waarheid komen", en die zich zóómaar laten „vangen".

Doch het waren de geesten allereerst van apostelen en profeten. Dergenen, die voor heel de kerk functioneerden als dragers van de eerste boodschap, en van het profetisch leergezag. De geesten van hen, van wie wij het tenslotte moeten hebben.

Die geesten waren geïnfecteerd met een dwaze, maar zeer veel betekenende vergissing.

En wat voor een vergissing!.....

Ze betrof niet minder dan het gesprek tusschen

den Meester en Simon Petrus; het gesprek, waarin deze zijn ambt herkeerde, en waarover eeuwen lang de christenen zouden redeneeren, al of niet „pausgezind".

En wat voor een vergissing!

Ze betrof de waardeering van een persoon. Dat Simon het ambt herkeerde, dat was het ééne wonder. Een schikking, waaronder heel de kring zich had te buigen. Maar nu treedt naast die ééne mirakuleuze figuur de tweede; van Johannes gaat het gerucht: deze discipel sterft niet.....

Wat voor een vergissing!

Ze zet een persoon in het centrum der belangstelling, en weeft om hem een aureool: een doodsgevaar voor de kerk. Ze gaat uit van de gedachte, dat de wederkomst van Christus te wachten is binnen een wel zeer afzienbaren tijd, een tijd, dien men ongeveer kan berekenen; een tweede doodsgevaar voor de kerk. Ze werkt het eschatologisch enthousiasme in de hand; een derde doodsgevaar voor de kerk.

En die discipelenkring... Heeten de apostelen niet de „ooren" van de kerk? Zij moeten in onze plaats hooren, dat Jezus Christus leeft. Maar als nu uit dien kring der intiemsten een gerucht de kerk binnendringt, dat van Christus' verheerlijkt leven in den hemel, voor wat zijn beëindiging der huidige fase betreft, een toekomstbeeld ontwerpt, dat straks met de feiten overeenigbaar blijkt, dan krijgt men den indruk, dat die „ooren" van de kerk toch niet al te scherp hebben gehoord.

Ja, het is wel schamel. Laat ons er geen franje omhangen: we ruiken hier een aroma, dat vandaag zijdelings herinneringen wakker roept aan Pepusa, aan Jozef Smith, aan Russellisten, aan „Jehova's getuigen".

En zoo is het juist goed. Want zoo leert de kerk van alle personalisme af te zien, nadat ze in den aanvang er bitter door teleurgesteld is. Zoo leert ze zelfs de apostelen, die getuigen van Jezus Christus toetsen, of ze aan het WOORD conform zijn. Zelfs die apostelen mogen alleen inzóóverre als „ooren" van de kerk vertrouwd worden, als hetgeen zij gehoord hebben met het geschreven Woord zich laat verbinden. Gaan ze daar boven uit, dan wordt hun „gezag" meteen openlijk te schande gemaakt.

En zoo heeft God de kerk bij haar eerste schreden toch door schade en schande heen opgevoed. Hij heeft ze de harde, maar nuttige les geleerd: dat een kerk, die zelfs het getuigenis van den Heiligen Geest nergens zal mogen aanwezig noemen, dan waar het den inhoud van het WOORD aan de conscientie aandringt, en zich als geestesgetuigenis met het Woord laat rechtvaardigen; dat zoo'n kerk zelfs nog die ambtsdragers, die een ambt-voor-één-keer hebben bediend, het apostelambt, heeft te vertrouwen niet OMDAT ze zulke prachtige personen zijn, doch voorzover ook zij zich met het Woord tot de kerk richten. Ze mogen den canon van het Woord verder uitbouwen; maar ook het Nieuwe Testament vermaant, geen nieuwe letter te schrijven, die niet aan de oude, reeds bestaande, zich laat meten, en daarin verborgen lag. En wat het leer-gezag der apostelen betreft: ook dat gezag rust niet in hun persoon, zie maar hoe die zich kan vergelapteen, maar het ligt in de overeenstemming van hun „nieuwe" boodschap met de oude, die van 't Oude Testament.

Alleen een kerk, die zich van alle personalisme weet genezen, kan straks een eerepalm reiken aan dien apostel, die den Meester nooit gezien heeft, dan toen hem de oogen werden verblind... 't was op de route naar Damascus. Die man zou zelf daarna gaan zeggen, dat de reeks van Christus' verschijningen werd afgesloten, toen Hij aan hem verscheen. En hijzelf, wat was hij er dan voor één? Een ontijdig geborene, zoo zegt hij zelf.

Alle roem is uitgesloten, dat geldt ook voor het leergezag der apostelen en profeten.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

HET WORDT MOEILIJK.

Nooit heb ik in den kerkelijken strijd kunnen gelooven, dat zij, met wie wij in conflict waren gekomen bewust, willens en wetens onwaarheid spraken.

Ik wilde graag aanvaarden, dat zij toch werkelijk meenden wat zij zeiden en schreven en dat zij, indien zij dwaalden, dat deden ter goeder trouw.

In den laatsten tijd wordt mij dat evenwel erg moeilijk gemaakt.

In de z.g.n. Vervangingsformule is het: „houden voor wedergeboren" vervangen door: „beschouwen en behandelen als zulken, die deel hebben aan de wederbarende genade van den Heiligen Geest."

In een
klaar, d
geven vo
kinderen
wedergeb
zulken, c
n i l l e n

Wat se
Geref. W

Dit: „L
tafel gew
gebrek d

Hoe nu
nodalen a
mij een v

Weet
node de
gestelde

dat daari
als leden

wedergeb
het voor
houden v

nade en g
tijd de v
verworpe
en Wedes

Meer d
uitgespro
houden v

Bij de
heeft de
vangings
nadat hie
van de ha

Van tij
trouwens

Dat eer
een zóó
ingaan o

(al ben ik
de Kerk
bewering.

En nog
bos meen
denken, d
zelfden vo

bespreking

Maar n

In een
predikant
vraag ge

de Synode
uit de Sy
een goede

En dan
klaring w
aan had g

De van D
gestuurd"

leugen.

In de e

Toen d
wees, toe
gehad er

Dat mo

Neen de
lijk als or

En nu
goed".

Maar d
over de v
schuld vo

Synode ge
was, en di
kunnen ve

En dat
gestuurd,

Hoe sch
Hoe he

niet te bli
moest leid

Maar zij
wat de b
weest, nu

Dijk heeft
Dat is zóó

Prof. R

deze ding

Maar w

de worde

niet meer

Moet de

van de Sy

Is dan e

eigen groc

Is er de

niet een p

dingen op

toonstelt e

van vrijma

spreek, waarin
r eeuwen lang
of niet „pau-

persoon. Dat
het ééne won-
de kring zich
die ééne mira-
nnes gaat het

der belang-
ol: een dood-
a de gedachte,
e wachten is
tijd, een tijd,
een tweede
het eschatolo-
derde dood-

de apostelen
toeten in onze
heft. Maar als
en gerucht de
us' verheerlijkt
eëndiging der
eeld ontwerpt,
aar blijkt, dan
i" van de kerk
d.
er geen franje
oma, dat van-
er roept aan
ssellisten, aan

leert de kerk
dat ze in den
l is. Zoo leert
in Jezus Chris-
conform zijn.
inzóóverre als
en, als hetgeen
schreven
Gaan ze daar
niet openlijk

eerste schreden
opgevoed. Hij
s geleerd: dat
n den Heiligen
noemen, dan
D aan de con-
stasgetuigenis
dat zoo'n kerk
ambt-voor-één-
t, heeft te ver-
htige personen
het Woord tot
van het Woord
Nieuwe Testa-
te schrijven,
nde, zich laat
wat het leer-
lat gezag rust
e zich kan ver-
eenstemming
oude, die van

e personalisme
alm reiken aan
t gezien heeft,
blind... 't was
zou zelf daarna
istus' verschij-
hem verscheen.
één? Een on-

t ook voor het
i.
K. S.

K. S.

even

ijd kunnen ge-
flict waren ge-
s onwaarheid

toch werkelijk
en dat zij, in-
der trouw.
at evenwel erg

s het: „houden
: „beschouwen
hebben aan de
igen Geest."

In een noot wordt deze uitdrukking aldus ver-
klaard, dat zij opzettelijk is gekozen om ruimte te
geven voor tweërlei opvatting. Men mag nu de
kinderen beschouwen en behandelen als zulken, die
wedergeboren zijn; men mag ze ook beschouwen als
zulken, die wedergeboren zijn of wedergeboren
zullen worden.

Wat schrijft nu Prof. Ridderbos daarover in het
Geref. Weekblad?

Dit: „Deze gedachte is al eens eerder ter Synode-
tafel geweest, maar de Synode is, mede om tijds-
gebrek daarop niet verder ingegaan".

Hoe nu een man, die op de hoogte is van den Syno-
dalen arbeid in 1943-1945 zoo spreken kan is
mij een volslagen raadsel.

Weet Prof. Ridderbos dan niet meer, dat de Syno-
de de, door de predikanten van Amersfoort voor-
gestelde formule opzettelijk zóó heeft gewijzigd,
dat daarin duidelijk uit zou komen, dat de kinderen,
als leden der gemeente, waren te houden voor reeds
wedergeboren? Weet Prof. Ridderbos dan niet, dat
het voorstel van Amsterdam: „de kinderen te
houden voor zulken, die deel hebben aan die ge-
nade en goedwilligheid Gods, waardoor Hij te Zijner
tijd de wedergeboorte werkt, door de Synode is
verworpen, omdat daardoor de band tusschen Doop
en Wedergeboorte te zwak werd gemaakt?

Meer dan eenmaal heeft de Synode opzettelijk
uitgesproken, dat de kinderen moesten worden ge-
houden voor reeds wedergeboren.

Bij de verwerping van het voorstel Amsterdam
heeft de Synode de gedachte, die nu in de Ver-
vangingsformule is belichaamd, bewust verworpen,
nadat hierover een rapport ter tafel was gekomen
van de hand van Prof. Grosheide.

Van tijdsgebrek was hier geen sprake. Dat is
trouwens ook een armzalige bewering.

Dat een Synode, die langer dan twee jaar zit in
een zóó gewichtig stuk, om tijdsgebrek niet zou
ingaan op een gedachte, waarin voor veler besef
(al ben ik het daarmee niet eens) de scheuring in
de Kerk zou kunnen voorkomen. Een armzalige
bewering, maar die ook beslist onjuist is.

En nog zou ik willen gelooven, dat Prof. Ridder-
bos meent wat hij zegt. Hij zou misschien kunnen
denken, dat wat nu uitgesproken is precies in dien-
zelfden vorm nog niet eerder onderwerp van ernstige
bespreking is geweest.

Maar nu een tweede geval.

In een samenkomst, gehouden in Friesland, van
predikanten met deputaten van de Synode, is de
vraag gesteld, of de verklaring die ik indertijd voor
de Synode heb afgelegd en, op grond waarvan ik
uit de Synodevergadering ben verwijderd, dan niet
een goede verklaring was.

En dan antwoordt Prof. Ridderbos: „Ja, die ver-
klaring was goed, als Ds van Dijk zich daar maar
aan had gehouden. Maar dat heeft hij niet gedaan.
Ds van Dijk heeft opzettelijk op Kerkscheuring aan-
gestuurd". Ziet, dat is nu een bewuste, opzettelijke
leugen.

In de eerste plaats.

Toen de Synode mijn verklaring van de hand
wees, toen had ik toch zeker nog geen gelegenheid
gehad er mij niet aan te houden?

Dat moest immers nog blijken?

Neen de Synode heeft die verklaring uitdrukke-
lijk als ondeugdelijk van de hand gewezen.

En nu zegt Prof. Ridderbos „die verklaring was
goed".

Maar daarmee heeft hij dan ook zelf het oordeel
over de handelingen van de Synode geveld en de
schuld voor de scheuring op de schouders van de
Synode geladen. Zij heeft een verklaring, die goed
was, en die, als zij was aanvaard de scheuring had
kunnen voorkomen, verworpen.

En dat ik opzettelijk op Kerkscheuring heb aan-
gestuurd, dat is een pertinente leugen.

Hoe schrikkelijk heb ik daartegen opgezien.

Hoe heb ik de Synode gewaarschuwd om toch
niet te blijven in een weg, die naar scheuring heen
moest leiden.

Maar zij heeft niet anders gewild. En nu zij ziet,
wat de bittere gevolgen van haar daden zijn ge-
weest, nu zal Prof. Ridderbos zeggen: „Ds van
Dijk heeft opzettelijk op de scheuring aangestuurd".
Dat is zóó onwaar en daarom zoo boos.

Prof. Ridderbos kan dat beter weten. Hij moet
deze dingen zelf maar verantwoorden.

Maar wie zal mij kwalijk kunnen nemen, dat ik
de woorden van een man, die zoo spreekt en schrijft
niet meer vertrouw?

Moet dan tegen elken, elken prijs het prestige
van de Synode worden gehandhaafd?

Is dan alles geoorloofd, als het kan dienen om
eigen grootheid omhoog te houden?

Is er dan niemand in den Synodalen kring, ook
niet een man als Ds de Graaf, die tegen zulke
dingen opkomt en ze in hun onwaarschijnlijkheid ten
toonstelt en zich in heilige verontwaardiging daar-
van vrijmaakt? Het is erg.

D. v. D.

EEN AMERIKAANSCH WAARSCHUWING TEGEN HIERARCHIE.

Dr P. Prins doet in het „Gereformeerd Weekblad"
van 3 Mei j.l. enkele mededeelingen over de synode
van 1945 van de Christian Reformed Church of
America. Men kent daar geen particuliere synodes;
wat bij ons generale synode heet, wordt er elk
jaar gehouden, en haar afgevaardigden worden
door de classes verkozen. Dr Prins zegt o.m.:

„De agenda voor deze vergadering is 74 blad-
zijden groot, met 19 langere of kortere rapporten,
verreweg de meesten kort. Dan komen vier instruc-
ties. Dan komen er ook tijdens de vergadering der
synode nog allerlei rapporten en instructies. Deze
laatste zijn dus niet tevoren ter kennis gebracht
bij de „lagere kerkelijke vergaderingen: classes en
kerkeraden. Over dit laatste nu stijgt een klacht
op, precies zooals dat al jaren bij ons het geval is.
Classis Minnesota diende hierover een instructie
in. Deze luidt als volgt: „De classis spreekt hare
onvergenoegdheid uit met het besluit der synode
van 1944, p. 69, art. 110 B, inzake publicatie van
de Agenda voor de synode, niet later dan 1 April.

Grond: Deze methode geeft geen tijd voor dis-
cussie over de zaken, die synodale actie eischen,
niet in de kerkelijke bladen, noch in classicale ver-
gaderingen, speciaal in het Mid-Westen en aan de
kust van de Pacific-Oceaan.

We verzoeken de synode eerbiedig deze zaak te
corrigeren door zóó de publicatie der synodale
Agenda, en vooral de Rapporten van Commissies
van Praeadvies te regelen, dat er behoorlijk tijd
gegeven worde voor discussie in de kerkelijke
bladen en in onze classicale vergaderingen, al-
der synode samenkomt en actie neemt op de zaken
in de Agenda".

Ds H. Keegstra schrijft hierover in „De Wachter"
(van 5 Juni 1945 p. 359) het volgende: „Dit ver-
zoek van classis Minnesota zal wel bijval vinden
op de synode en behoort aangenomen te worden".
Hij spreekt van een recht en een roeping om rap-
porten over gewichtige zaken vooral (vooraf? M.)
in de vergadering der classis in ernstige bespre-
king te nemen. Hij vindt dat waardeerbaar en zegt:
„De gewoonte van zich in de mindere vergaderingen
voor te bereiden voor den gewichtigen arbeid onzer
breedste kerkelijke vergaderingen, moet niet uit-
slijten, maar dient opgewekt en aangemoedigd te
worden. Het belang onzer kerken wordt er mede
gediend".

We zien dus, dat ook bij de Amerikaansche zus-
terkerken een waarschuwend vinger wordt opge-
heven tegen alle symptomen van hiërarchie. Onze
laatste appél-synode van Januari-Maart '46 heeft
ook in denzelfden geest gesproken over het toe-
zenden van rapporten. De kerkrechtelijke commis-
sie (comm. II) heeft waarschijnlijk dit stuk uit
Amerika niet onder oogen gehad. Anders zou zij
er allicht naar hebben verwezen in haar uitvoerig
rapport".

Tot zoover Dr Prins. Volgens hem is de Christian
Reformed Church of America „wat wij zouden
noemen: de Geref. kerken". Nu dat lijkt me niet
onwaarschijnlijk, gezien de wijze, waarop de hoofd-
redacteur van „The Banner", blijkens een artikel
„Een Amerikaansche stem" door Prof. Ridderbos
Jr in het Geref. Weekblad van 26 April j.l. het offi-
ciele orgaan van genoemde kerk, zijn lezers de
verbondsbeschouwingen uitlegt van „de leiders der
schismatische beweging" in Nederland, tot groote
vreugde van Prof. R. Doch dit verder ter zijde ge-
laten — ik citeer thans nog even wat de „appél-
synode" over het toezenden van rapporten heeft
uitgesproken volgens het „Kerknieuws" van den
heer Scheps van 9-Maart j.l.:

„dat zooveel mogelijk de hand behoort te worden
gehouden aan het in de laatste decennien opge-
komen gebruik, om rapporten over belangrijke aan-
gelegenheden tijdig voor het samenkomen der syno-
des aan de kerken toe te zenden, opdat deze in
staat zijn over den inhoud daarvan zich te beraden,
en van haar gevoels dienomtrek aan de meer-
dere vergaderingen te doen blijken".

Vergelijkten we deze uitspraak met wat Ds Keeg-
stra schreef, dan zien we een merkwaardig onder-
scheid. De „appél-synode" spreekt van een „ge-
bruik". Ds K. van „een recht en een roeping". Dit
laatste is alleen Gereformeerd, vgl. wat Prof. Deddens
schrijft in „Eerste- en Tweedehands gezag", blz.
52, over de bepaling van de Generale Synode van
1871, dat van „alle zware zaken..... een iegelijke
Kerk bij tijds mag bedenken, en haar oordeel in de
Classicale vergadering voortbrengen, opdat zij, die
vanwege de Classis uitgezonden zullen worden met
voorberechten oordeel en wat van al de Kerken
van die Classis daarvan gevoeld wordt, mogen
voortbrengen". een bepaling, die ook thans nog
volle rechtsgeldigheid bezit. Het hier gegeven recht
dateert dus ook niet van „de laatste decennien".

Overigens doet het ons bijna „onnoozel" aan, Dr
Prins te hooren zeggen: „ook" bij de Amerikaansche
zusterkerken, en: een waarschuwend vinger tegen
„alle" symptomen van hiërarchie. „Net als bij ons",

schijnt hij te willen zeggen, „wij steken ook dadelijk
den vinger op, bezwaarde broeders!" Maar tegel-
ijktijd heeft hij er aan meegewerkt, dat de „appél-
synode" alles heeft gehandhaafd, ook het schrome-
lijke machtsmisbruik der vorige synodes, en geen
vinger heeft verroerd om het onrecht, door die
voorgangers bedreven, te herstellen. Gods toorn
wordt niet gestild door een zwak gebaar van een
opgestoken vinger, maar alleen door de verbrijze-
ling van het harde, weerspannige hart.

P. M. J. MEKKES.

VOOR DE KERKERADEN.

De raad der Gereformeerde Kerk van Arnhem,
onderhoudende Art. 31 K. O., verzoekt met spoed
van de Kerken een opgave te mogen ontvangen
van, zoowel belijdende- als doopleden in Millitair
Dienst in ARNHEM of omliggende gemeenten.
Deze opgave gaarne in duplo in te zenden aan den
scriba der kerk br. L. de Graaf, Frans Halslaan
19 Arnhem.

K. S.

INDRUKKEN VAN DE SYNODE, IV.

De kwestie der „samenspreking".

Na in openbare vergadering in extenso voorge-
lezen en dus aan de publieke aandacht vrijgegeven
te zijn, werden met verzoek, de synode dienaan-
gaande van advies te dienen, aan Commissie II in
handen gesteld onderscheidene stukken, betreffende
het thema eener mogelijke samenspreking van depu-
taten onzer synode met deputaten van de synode
van die kerken, welke zich tegenover ons ook na
1944, het jaar der scheuring, blijven aandienen als
„De Gereformeerde Kerken in Nederland", en welker
synode onlangs te Utrecht samenkwam onder voor-
zitterschap van ds N. J. Duursema, en zich bezig
hield met onderscheidene verzoeken tot herziening
van de besluiten, welke genomen waren door haar
voorganger, d.i. door de synode, saamgekomen in
de jaren 1943-1946 onder voorzitterschap van dr
G. C. Berkouwer. Teneinde hetzij onduidelijkheid
hetzij vermoelende detaillering in de onderschei-
ding te vermijden, zullen wij in dit artikel de syno-
des der zich tegenover ons plaatsende kerken
voortaan aandienen als „synode-Berkouwer" en „sy-
node-Duursema"; de bezwaren van zoodanige ter-
minologie zijn ons bekend, maar, waar onze ter-
minologie alleen duidelijkheidshalve gekozen werd,
willen zij daarop in geen enkel opzicht préjudi-
ceeren.

Bedoelde stukken zijn:

a. brief van den scriba II der synode-Duursema,
d.d. Maart 1946, inhoudende mededeeling van een
deel van het besluit, dat — blijkens andere publi-
caties dezer synode-Duursema — door haar ge-
nomen is met betrekking tot hetgeen zij noemt „het
herstel der Kerkelijke eenheid"; van dit besluit
meldde deze scriba II aan onze synode deel II, sub 2:
b. missive van ds J. Weggemans, d.d. 18 April
1946, waarin namens de door de synode-Duursema
benoemde deputaten voor samenspreking met de
Chr Geref. Kerk en met onze kerken aan onze syno-
de „verzoekt" wordt, „of U tot zulk een samen-
spreking bereid zijt";

c. h. brieven van de Raden der kerken van Loenen
a. d. Vecht, van 's Gravenhage-Loosduinen, van
Kooij-Zaandijk, van Breda, van Stadskanaal en van
Maassluis, alle van April 1946, waarin, naar aan-
leiding van dit denkbeeld eener samenspreking be-
paalde inzichten worden te kennen gegeven, resp.
voorstellen worden gedaan;

i. idem van den heer A. Balder te Amsterdam;
j. idem van de classis Groningen, de classis Warf-
fum, de particuliere synode van Zuid-Holland, en
van Zeeland en Noord-Brabant-Limburg en van
Utrecht;

o. idem van den raad der met de door de synode-
Duursema vertegenwoordigde kerk verband hou-
dende kerk van Batavia (nagekomen).

Al deze stukken houden meer of minder direct
verband met den inhoud der onder a) bedoelde mis-
sive, waarvan de inhoud deze is: dat de synode-
Duursema, diep onder den indruk van den nood
en bovenal van de zonde der verdeeldheid in en om
hare kerken, gedachtig aan het gebed van den
Heere Jezus Christus om de eenheid der Kerk (Joh.
17: 21), besloot een zevental deputaten te benoe-
men aan wie werd opgedragen:

a) contact te zoeken met de Gereformeerde Ker-
ken (onderhoudende art. 31 K.O.);

b) in overleg met het bestaande deputaatschap
voor het bevorderen van eenheid onder de Gerefor-
meerde belijders het zoeken van contact met de
„Christelijke-Gereformeerde Kerk" voort te zetten;

c) met de eventueel door de beide genoemde
kerkformaties aangewezen deputaten, zoodra moge-
lijk, samen te spreken op de basis van de H. Schrift
en de Drie Formulieren van Eenigheid, om gezamen-
lijk voorstellen te ontwerpen, welke leiden tot over-

eenstemming inzake leerpunten, welke „ons" tot nu toe scheiden.

Bij de overweging van de vraag, welk principieel gefundeerd antwoord in de huidige situatie van ons kerkelijk leven voor ons deel aan den sub b bedoelden deputaat der synode-Duursema te geven zou zijn, schijnen ondergeteekende volgende factoren alleszins der overweging waardig. Hij spreekt in dit artikel volkomen voor zichzelf, maar liet, zooals iedereen, zijn gedachten eens gaan over een en ander, van welke gedachten hij gaarne hier enkele ten beste geeft.

A. De scriba II der synode-Duursema heeft niet het gehele desbetreffende besluit zijner synode aan onze synode medegedeeld. Blijkens een publicatie van „de voornaamste beslissingen en uitspraken" van de synode-Duursema, in opdracht van deze vergadering door haar moderamen geschied, is haar beslissing „inzake het herstel der Kerkelijke eenheid" vier-deelig; is, blijkens deel III, door haar besloten „de buitenlandsche Kerken door middel van de deputaten voor correspondentie met deze Kerken" van het sub I en II genoemde „op de hoogte te stellen"; maar is aan onze synode niet meer dan I en II, sub 2 ter kennis gebracht.

B. Het wel aan de buitenlandsche, maar niet aan onze synode bekend gemaakte deel (II, sub 1) van de beslissing der synode-Duursema luidt als volgt:

„de Kerkeraden te wijzen op hun roeping om (zulks bij voorkeur, teneinde eenheid van handelen te bewaren in overleg met de hierna te benoemen deputaten) alles te doen, wat in hun vermogen is, om een breuk, die plaatselijk geslagen mocht zijn, te heelen en alles te vermijden in daad en woord, wat aan den hereenigingsarbeid in den weg zou kunnen staan".

Hieruit blijkt, dat dezelfde deputaten der synode-Duursema, die eventueel met deputaten van onze synode zouden hebben samen te spreken, en zoo mogelijk gezamenlijk met onze deputaten voorstellen zouden hebben te ontwerpen, welke tot overeenstemming leiden, welke voorstellen uiteraard eventueel uiteindelijk aan komende synodes van drie kerkformaties zouden voor te leggen zijn, eveneens zullen en mogen en bij voorkeur moeten optreden in plaatsen, waar een plaatselijk geslagen breuk te heelen zou zijn. Te „heelen" dan, — naar het inzicht, dat zulke kerkeraden en deze deputaten thans reeds hebben. Het doel daarvan is „eenheid van handelen" in de synodocratische geregeerde kerken te „bewaren". Een en ander maakt duidelijk, dat — afgedacht van de vraag, of men plaatselijk ook de breuk met de Christelijke Gereformeerde gemeente zou willen heelen — dezelfde deputaten der synode-Duursema indirect althans onze kerkeraden zullen beïnvloeden; en — blijkens het in synodocratischen zin te ontlenen begrip van „heeling" eener geslagen breuk — per consequentie zullen trachten aan het verband van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gelijk dit overeenkomstig artikel 31 K.O., wederom onderhouden wordt, te onttrekken. Zij zullen dit doen, niet alleen reeds vóórdat onze synode ook maar overwegen kon, wat zij op het denkbeeld eener samenspreking zou hebben te antwoorden, maar, stel, dat onze synode op deze suggestie in zou gaan, ook buiten het kader der alsdan te houden samenspreking, en ongeacht de eventuele resultaten daarvan. Op eenheid van handelen in eigen kring bedacht, zullen deze deputaten der synode-Duursema, indien geraadpleegd door tot hun verband behoorende kerkeraden ter bevordering van bovenomschreven doel, zich door de bernadslagen, eventueel met onze deputaten te houden, niet laten ophouden, om, zoo mogelijk, de eenheid van handelen in onze kerken bij voorbaat te helpen breken. Hiermee is o.i. de vraag opgeworpen, wat onze synode te doen heeft, om het hier dreigende gevaar te keeren.

C. Het gesignaleerde gevaar blijkt ook uit anderen hoofde aanwezig. De deputaten der synode-Duursema, gebonden als ze zijn aan de aldaar heersche opvattingen inzake de verhouding tusschen plaatselijke kerken en synode, alsmede inzake de rechtmatigheid der door de synode-Berkouwer, of namens deze verrichte schorsingen, weringen, afzetting, of uitstooting uit het kerkverband, zullen uiteraard zich steeds refereeren aan wat de synode-Duursema heeft beslist ter zake van de bij haar ingekomen bezwaren tegen de handelingen der synode-Berkouwer. Te dien aanzien valt te vermelden,

a) dat zij uitsprak, dat volgens de bewoordingen van de beslissingen van 1905 inzake de „veronderstelde wedergeboorte", n.l. „volgens de belijdenis onzer kerken", deze uitspraak een bindend karakter droeg, zoodat ieder, die haar verwierp, met de confessie in strijd kwam;

b) dat de ingebrachte bezwaren tegen de schorsing of afzetting van de hoogleraren Schilder en Greijdanus en tegen de wering van cand. H. J.

Schilder als ongegrond (zijn) af te wijzen.

Volgens het oordeel der synode-Duursema, gelijk ook der synode-Berkouwer, hebben dus alle plaatselijke kerken, binnen en buiten het verband dezer synodes, ja, alle christenen over heel de wereld, en alle niet-christenen daarenboven, te erkennen, dat de hoogleraren Greijdanus en Schilder, alsmede cand. H. J. Schilder, en alle ambtsdragers in onze kerken, die gemelde uitspraak verwierpen, in strijd zijn met de confessie; en hebben zij ook God den Heere openlijk te danken, dat door Zijn genade de kansels van de synodocratisch geregeerde kerken voor deze kettters zijn gesloten; en tevens, naardien de waarheid één is, dat wie den kansel hun wél openstelt, zondigt tegen God.

Daaruit volgt dus, dat alle plaatselijke kerken, die thans, mede onder indirecte beïnvloeding der deputaten van de synode-Duursema, de plaatselijk geslagen breuk heelbaar zouden achten, hetgeen haar kerkeraden zal worden gesuggereerd, door deze o.i. valsche suggestie in verleiding worden gebracht, te handelen, als ware de plaatselijke breuk geen breuk om redenen van het kerkverband. Dat dit geheel en al onjuist is, springt in het oog. De predikanten, candidaten, ouderlingen, hoogleraren, die men uit het ambt stootte of weerde, hadden allen reeds rechten verkregen in en voor het gehele kerkverband der nog niet gescheurde kerken; en de twee genoemde hoogleraren stonden in dienst van al deze kerken. Wie zich plaatselijk zou „her-eenigen" met de door de synode-Duursema vertegenwoordigde plaatselijke kerk, zonder af te wachten, wat eventueel door onze synode, en in haar opdracht door haar eventuele deputaten, en door een volgende synode, zou gedaan worden in reactie op de tot onze synode gekomen uitnodiging, die zou daardoor de eenheid, die door Gods genade onder ons hersteld is, nu zijnerzijds verscheuren, zou de hoogleraren Greijdanus en Schilder loslaten, zou het kerkverband verloochenen, en dit terwille van een gemeenschap, die de ratificatie van synodebesluiten openlijk een ongereformeerde praxis noemt, en zou den kansel, die voor trouwe dienaren der kerken werd opengesteld, wederom voor hen sluiten. Wij hebben niet de minste reden, om te vreezen, dat er onder ons kerkeraden zouden zijn, die zich daartoe zouden laten verleiden. Wij hebben echter niet te verbergen, dat van dezelfde synodocratisch gebonden gemeenschap, die ons uitnodigt tot samenspreking in het kader van synodale bemoeiing, over en weer, reeds thans pogingen ondernomen worden, om ambtsdragers, die door een plaatselijke kerkeraad eerst geschorst, d.w.z. der afsnijding waardig verklaard zijn, thans ertoe te bewegen, zich met dien kerkeraad wederom in te laten zonder ook maar af te wachten, wat onze Groningsche synode zou beslissen. Het besluit der synode-Duursema, zoodra men het maar volledig leest, en dus den brief van haar scriba II, tot onze synode gericht, aanvult met wat erin ontbreekt, blijkt een mes, dat naar twee kanten wil „snijden".

D. Het gesignaleerde gevaar wordt te sterker, voor wie acht geeft op het thema der met eventueel door onze synode aan te wijzen deputaten te voeren besprekingen. Aan onze synode wordt gevraagd, door deputaten te doen samenspreken met een zeer bepaald door de synode-Duursema aangegeven doel. Dat doel is: gezamenlijk voorstellen te ontwerpen, welke leiden tot overeenstemming inzake „leerpunten, die ons tot nu toe scheiden". Daaruit vloeit dus voort, dat alleen terzake van zulke „leerpunten" voorstellen zouden te ontwerpen zijn. Verder reikt de opdracht der synode-Duursema aan hare deputaten niet. En op deze uitnodiging wordt nu ons antwoord verwacht.

E. Maar deze beperking is zelve een algeheele miskenning van de oorzaken en redenen der scheuring, welke de synode-Berkouwer heeft veroorzaakt, en de synode-Duursema heeft bestendigd. Ter adstructie van dit gevoelen wijst ondergeteekende op het navolgende:

a) Geheel ten onrechte stelt de synode-Duursema, dat het „leerpunten" zijn, welke hare en onze kerken scheiden. „Punten" der leer brengen nimmer scheiding; want zoo dikwijls er scheiding of breuk ergens ontstaat, ligt de oorzaak niet in het aanraken van een „punt" der leer (alle leerpunten betreffen immers tenslotte den inhoud van de confessie), doch ligt zij in het, ten aanzien van zulke leerpunten, vastleggen van hetzij verkeerde, hetzij overbodige leerinhouden. Als de ééne partij leerinhouden vastlegt, welke de andere als onjuist afwijst, of ook, als de ééne partij leerinhouden vastlegt, welke de andere voor de „eenheid" der belijders geenszins als bindend erkennen wil, dan ontstaat er een scheuring. Nooit is er een scheur door leer-punten mogelijk; nooit ook wordt een eenheid door leer-punten verkregen.

b) De synode-Duursema weet dit zeer wel. Zij heeft zelf voor de zooveelste maal vastgelegd, dat

er leer-uitspraken in geding waren; dat haar voorgangster de belofte eischte, dat niets zou worden geleerd, dat met deze uitspraken niet ten volle in overeenstemming was (ook al veroorlooft zij zich deze welhaast klassiek geworden formule thans anders te redigeren op bl. 14 van haar bovenbedoelde publicatie), en zij acht nog steeds de schorsing gewettigd van hoogleraren, die met nadruk aan deze leernitspraken zich hadden te binden, hetgeen zij tevoren verklaard hadden, niet te kunnen doen, evenmin als iemand anders dit vermocht. Voorzover dus bepaalde personen door of namens de synode-Berkouwer uitgeworpen zijn, en deze uitwerping door de synode-Duursema is gelaten voor wat zij was, hebben deze synodes te doen met personen, die inzake zekere leerinhouden van haar verschilden. Het verschil tusschen deze synodes en hen bestond dan 6 f hierin, dat deze personen bepaalde leer-uitspraken naar den inhoud verwierpen, 6 f hierin, dat zij aan deze leer-uitspraken niet de eere van een uitgedrukt Woord Gods wilden toekennen, en zich aan haar niet als aan een formulier van eenigheid wilden binden, omdat zij in de kerk geen uitspraak bindend achtten, waarvan niet bewezen was, dat ze ontleend was aan Gods Woord (Dr J. Ridderbos redeneerde in zijn vroegere periode net zoo).

c) Nu heeft de synode-Duursema, hoewel tot revisie geroepen, deze schorsingen, weringen etc. gehandhaafd. Zij heeft, zakelijk gesproken, recht en plicht van die schorsingen als goddelijke daden nog eens krachtig onderstreept. Immers, eerst verklaarde zij, dat de zakelijke inhoud van de betreffende uitspraken van 1905 en 1942 als in overeenstemming met Schrift en Belijdenis niet prijs gegeven mag worden; en vervolgens, dat volgens de bewoordingen van 1905 inzake de veronderstelde wedergeboorte ieder die de uitspraak dien-aangaande verwierp, met de confessie in strijd kwam. Het zal wel niemand in den zin komen, te beweren, dat een zinsnede van 1905, welke hierop neerkomt, dat wie haar verwierpt, met de confessie in strijd komt, niet tot den zakelijken inhoud van 1905 (en 1942) behoort. Weshalve wij besluiten, dat ook de synode-Duursema, evenals de synode-Berkouwer, nog steeds van oordeel is, dat alle schorsingen etc., die geschied zijn vanwege de weigering der binding aan de uitspraken van 1905-1942 in dezen, terecht geschied zijn wegens ongeoorloofde prijsgeving van een leer-inhoud, met name ter zake van de veronderstelde wedergeboorte, die niet prijsgegeven worden mag, waar immers ook zij meent, dat wie de veronderstelde wedergeboorte verwierpt, strijdt met de confessie. Hiermee keurt zij de schorsingen etc. goed van hen, die tegen den leer-inhoud van 1905-1942 bezwaar hadden. En vervolgens heeft zij ook verklaard, dat elke leeruitspraak binding met zich meebrengt; en dat de binding van October 1942, welke zij achteraf den euvelen moed heeft, „speciale" binding te noemen, „noodzakelijk" is gebleken. Hiermee sprak zij uit, dat diegenen, die in 1942 en vervolgens de binding van October 1942 niet aanvaardden konden, een noodzakelijke binding afwezen. Noodzakelijk nu is in de kerk hetgeen God tot haar noodduft, haar noodzaak, zegt te rekenen. Volgens de synode-Duursema hebben dus beide groepen van personen, die de binding aan de uitspraken van de leer-inhouden van 1942 afwezen, gezondigd tegen God.

d) Onze kerken nu hebben alle door de synode-Berkouwer uitgestootenen wederom als ambtsdragers erkend. Daarmee hebben zij als kerken de binding van 1942 verworpen; ze hebben als kerken de ambtsdragers van beiderlei soort aanvaard. Zoowel diegenen, die zeiden: de inhoud van 1905 en 1942 is in strijd met de Schrift, als ook degenen, die verklaarden: hij is niet bewezen aan haar ontleend te zijn. De synode-Duursema ontdoet zich van dit overigens notoire kerk-historisch beslissende feit, door haar uitgangspunt inzake samenspreking te nemen in beweerde scheiding-vanwege-leerpunten. Er is evenwel voor wat (niet de uitgestootenen personen, doch) onze kerken betreft, slechts scheiding-vanwege-binding-aan-leeruitspraken-van-1942. (inclusief natuurlijk 1905; later ook 1946).

e) Bovendien hebben onze kerken ook welbewust nagelaten, tegenover de uitspraken van 1942 met haar bepaalden inhoud tegen-uitspraken met tegengestelden inhoud te plaatsen. Ze hebben genoeg gehad aan Schrift en Belijdenis (drie formulieren). Ze hebben zich er niet toe laten verleiden, het seculier pad op te gaan, en den toegang tot den kansel te binden aan andere voorwaarden, dan in dit land eeuwen lang gegolden hebben; ze zijn door Gods genade ervoor bewaard, uitspraken te doen, die een binding zouden vorderen, welke men achteraf na een korte spanne tijds „speciale" binding zou noemen, in hetzelfde

oogenblik klaren, vóór door een de oude fictie, te

f) Zou kwestie B uitnodigend voorstellen het zich tot voorstellen gangspunten zou ze dan van proble-lijk veel-king van „geslagen" en het we- in Christ- nood en dat wij on- gen". On- en bedro- onze kerk- den weg boden we- voor de v- stelde inv- omdat me- en -Duur- het eigen- aan de a- gelooviger

g) Ons erop lette- samenspre- node-Duur- ander op- loochend, aan, dat heeft, vo- ming inza- gaat h- synode- daat n- beslissing- voelen der- Nederland- als welke- spreken- slechts d- den". Over- lijke breuk- der deputa- van w- scheidt- reeds duid- breuk ligt- synode-B- ling van d- schorste o- 1905 (en 1- strijdig no- zoodra hij- ze van he- wat met he- niet ten ve- hardde in- blijkt, dat- voering ool- tegen God- allen tijde- had wegge- waarin tij- lend zou z- dat het ni- hand te bl- schreef off- voeren, dur- En toen de- leeraar, en- meer gedu- heen-ginger- af. Hiermee- 31 K.O. in- ding, toen- Berkouwer- leeraars G- dat zij bes- den, en and- met de Ker- het bewijs- helpen- de sandach- dat leedwez- ling van de- van bezwar- over het in- geving aan- kerken dies- had gez- haar binden

ren; dat haar niets zou werken niet ten al veroorlooft worden formule 14 van haar dit nog steeds raren, die met h hadden te d hadden, niet nd anders dit personen door geworpen zijn, e-Duursema is eze synodes te zekere leer-in-schil tusschen lerin, dat deze ar den inhoud te leer-uitsprakt Word Gods let als aan een den, omdat zij chtten, waar-leend was aan meerde in zijn

1, hoewel tot weringen etc. sproken, recht ddelijke daden mers, eerst ud van de be-2 als in over-enis niet prijs ens, dat vol-e de veronder-itspraak dien-ssie in strijd zin komen, te welke hierop net de con-t tot den za-(en 1942) be-ok de synode-rkouwver, nog orsingens etc., weigering der 1905-1942 in ongeoor-en leer-inhoud, telde wederge-mag, waar at wle de geboorte onfessie, goed van hen, -1942 bezwaar zij ook ver-ling met zich October 1942, heeft, „spe-zakelijk“ dat diegenen, g van October noodzake-t nu is in de ft, haar nood-ode-Duursema-sonen, die de leer-inhouden egen God, or de synode-als ambtsdra-als kerken ze hebben als lerlei soort en: de inhoud de Schrift, als is niet be-synode-Duur-notoire kerk-uitgangspunt eweerde schei-wel voor wat (doch) onze ing-van-itspraken-1905; later

ok welbewust ken van 1942 itspraken met e plaatsen. Ze e Belijdenis niet toe laten gaan, en den andere voor-lang gegolden voor bewaard, iden vorderen, spanne tijds in hetzelfde

oogenblik, waarin men ze „opgeheven“ zou verklaren, voor een deel althans, en die men daarna door een nieuwe zou vervangen, zonder evenwel de oude prijs te geven..... Mede daarom is het een fictie, te zeggen, dat leerpunten ons scheiden.

f) Zou nu — zoo denk ik persoonlijk me de kwestie in — zou nu onze synode ingaan op een uitnodiging, welke uitgaat van een fictieve voorstelling van zaken, en welke insoverre, den feitelijken grondslag verandert, zonder dat zij het zich tot taak rekende bij voorbaat deze valsche voorstelling van wat geschied is en dit valsche uitgangspunt duidelijk en scherp af te wijzen, dan zou ze daarmee zich schuldig maken aan de zonde van probleemverschuiving, welke reeds zoo onnoemelijk veel kwaad berokkend heeft aan de doorwerking van de reformatie der kerk. „Heeling“ der „geslagen breuk“, d.i. wegneming van de ellende, en het wederom deelen in Gods genadige verlossing in Christus, kan alleen geschieden, indien wij „onzen nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht Gods veroortmoedigen“. Onze synode zou den Geest Gods tegenstaan en bedroeven, en de geloovigen binnen en buiten onze kerken „ergeren“, d.i. hun een hindernis op den weg van voor het eerst of bij voortduur geboden wederkeer tot den God van recht en waarheid voor de voeten werpen, indien zij op een alzoo gestelde invitatie criticiekloos zou ingaan. Zulks temeer, omdat met goede reden aan de synodes-Berkouwer en -Duursema verweten werd, dat zij onophoudelijk het eigenlijke punt-in-geding hebben onttrokken aan de aandacht der dragers van het ambt aller geloovigen.

g) Ons bezwaar wordt versterkt, als we voorts erop letten, dat de feitelijke grondslag voor een samenspreking over wat „ons scheidt“ door de synode-Duursema niet alleen veranderd, doch in een ander opzicht ook verloochend wordt. Verloochend, door hem te negeren. We wesen reeds aan, dat de tot ons gekomen invitatie ten doel heeft, voorstellen te ontwerpen tot overeenstemming inzake die onderstelde leerpunten. Verder gaat het aan de deputaten der synode-Duursema gegeven mandaat niet. Blijkens deel III der desbetreffende beslissing van de synode-Duursema wordt het gevoelen der buitenlandsche kerken, inzonderheid de Nederlandsche sprekende, door dezelfde deputaten als welke met de onze eventueel zouden samenspreken gevraagd; doch ook dit verzoek betreft slechts de „leerpunten“, welke ons tot nu toe scheiden. Over heel de linie wordt dus de kerkrechtelijke breuk onttrokken aan de eigenlijke opdracht der deputaten. Dit is nu een negeren van wat in werkelijkheid ons scheidt. Uit hetgeen tevoren opgemerkt is, was reeds duidelijk, dat de eigenlijke oorzaak der breuk ligt op kerkrechtelijk gebied. De synode-Berkouwer wist uit schriftelijke mededeeling van den man, dien zij als eersten in de reeks schorste of liet schorsen, dat hij de uitspraak van 1905 (en 1942) deels onjuist, deels innerlijk tegenstrijdig noemde, en dat hij aanbod, dit te bewijzen, zoodra hij de gelegenheid ertoe had. Toch eischte ze van hem, dat hij beloven zou, niets te leeren, wat met hetgeen hij onjuist en tegenstrijdig noemde, niet ten volle in overeenstemming was. En zij volhardde in deze houding. Reeds uit dit enkele feit blijkt, dat zij binnen het kerkverband factische uitvoering ook van besluiten, welke voor een bezwaarde tegen Gods Woord en de belijdenis ingingen, ten allen tijde bleef eischen, zoolang een synode ze niet had weggenomen; en dat zij een interimsperiode, waarin tijdelijk de practijk in de kerken verschillend zou zijn, afwees. Zij verklaarde ten overvloede, dat het nimmer geoorloofd was, binnen het verband te blijven en besluiten niet uit te voeren; en schreef officieel, dat wie een besluit niet kon uitvoeren, dan maar het kerkverband verbreken moest. En toen degenen, aan wie zij dit schreef, een hoogleeraar, en een kerkeraad, met het kerkverband meer geduld hadden dan zij, en deswege niet heen-gingen, schorste zij eerstgenoemde, en zette hem af. Hiermee is 't kerkrechtelijk beginsel van artikel 31 K.O. in geding gebracht. Het kwam tevens in geding, toen de synode-Meyster, waarvan de synode-Berkouwer den draad weer opnam, van de hoogleeraren Greijdanus en Schilder de belofte eischte, dat zij besluiten, welke zij eensdeels niet eens kenden, en anderdeels (wat de „synode“ wist) in strijd met de Kerkenordening schikten, van welken strijd het bewijs inmiddels geleverd werd, toch zouden helpen uitvoeren. Niet minder vroeg het de aandacht, toen de synode-Berkouwer verlangde, dat leedwezen zou betuigd worden over de bewandeling van den kerkelijken weg inzake het indienen van bezwaren bij den kerkeraad van Kampen, en over het inslaan van dienzelfden weg door kennisgeving aan de kerkeraden van wat een in aller kerken dienst staand hoogleeraar te voren had gezegd aan de synode, dat n.l. haar bindend verklaarde uitspraken z.i. deels on-

juist, deels tegenstrijdig waren; een kennisgeving, welke uiteraard inzake een officieel als afgehandeld te beschouwen punt voorbereiding voor de volgende synode wilde treffen. Wij zwijgen nu nog van de droeve, reeds door meer dan één rechter geconstateerde gevallen van afwijking van de Kerkenordening, over de bewering, dat ratificatie van synodebesluiten ongereformeerd is, en wat dies meer zij.

h) Aanvaarding van de tot onze synode gekomen uitnodiging op dezen voet zou derhalve om dezelfde redenen, als zooeven werden aangevoerd, den Heiligen Geest bedroeven, de eenvoudigen misleiden, en de eenheid tegenstaan. Want wij worden slechts verlost uit de werkelijk ons leven in boelen slaande ellende; de eenheid, die God zelf ons schenken wil, wordt slechts gevonden langs den weg der bekeering van werkelijk begane zonden, en kan door miskenning van aard en oorzaken van een conflict slechts worden tegengehouden. Dit geldt te meer, omdat met boven aangeduide kerkrechtelijke misslagen tenslotte onze belijdenis gemoeid is, zoo b.v. als zij zegt, dat men geen concilies (synodes) mag stellen boven Gods Woord, of als zij inzake de kerkregering beginselen predikt, welke lijnrecht een veroordeeling zijn van de hiërarchie, welke aan het woord komt in bovenbedoelde misslagen.

Voor ditmaal laten we het hierbij. Het zal onzen lezers duidelijk zijn, dat er over deze aangelegenheid veel meer gezegd dient te worden, en dat de zaak zelf, waarover hier gesproken is, met deze nog maar voorloopige opmerkingen allerminst is afgehandeld. We stellen ons dan ook voor, in een volgend nummer er nog iets meer over te zeggen. Maar het lijkt ons niet kwaad, als in deze velen occupeerende kwestie men eens gaat nadenken over de feiten zelf. Een tikje nuchterheid is geen overbodige weelde. En vooral — de vrijmaking mag door de met zooveel ophef in de pers aangekondigde samensprekings„plannen“ van de synode-Duursema niet worden opgehouden. Tegenover wie het toch dien kant uit zouden willen sturen, is het goed enkele nuchtere feiten te laten spreken. We hebben hier geen woord gezegd, dat niet met publiek kenbare missives samenhangt.

K. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

VERKIEZINGSPAMFLETEN.

Bij mij werd door de bus gegooid een viertal verkiezings-propagandapamfletten van de a. r. partij. Eigenlijk is het een achtal, want beide zijden van elk der pamfletten bevat een propagandaleuze met nadere toelichting, die het stemmen op de a. r. lijst voor het kiezersvolk aanlokkelijk moet maken. Zes maal eindigt de aanbeveling met de verklaring dat de a. r. partij is: de partij van het Recht. Zoo hebben we dan nu naast de partij van de vrijheid en naast de partij van den arbeid ook de partij van het recht, zij het dat deze benaming niet wordt geproclameerd tot een eigenaam, een benoemingsnaam. Blijkbaar is de naam: anti-revolutionair niet duidelijk genoeg en is het niet voldoende om het kiezersvolk te doen weten wat de anti-revolutionaire beginselen zijn, maar gevoelt men behoefte aan een meer pakkende, een meer sprekende benaming, die indruk kan maken op de haar stem uitbrengende massa. Maar is deze benaming juist? Is zij volledig? De a. r. partij zou zich evengoed kunnen noemen: partij van de vrijheid of zelfs: partij van den arbeid.

Is de a. r. partij niet de partij van de vrijheid? Het is in overeenstemming met en in de lijn van de a. r. beginselen om de vrijheid te verdedigen. Groen van Prinsterer vocht voor de vrijheden des volks tegen een staatsgezag dat zijn grenzen overschreed en zich bevoegdheden aanmatigde op een terrein dat het zijne niet was, voor vrijheid van de kerk, voor vrijheid van onderwijs, voor vrijheid van drukpers enz. enz. De revolutionaire staat wil het gansche leven, alle levenskringen overkoepelen en beheerschen, bij hem is het staatsbelang de hoogste wet. Het a. r. beginsel keert zich daartegen. Het a. r. beginsel eert het gezag in den staat als van God verleend en daarom eerbiedigt het dat gezag, maar..... met handhaving van de soevereiniteit in eigen kring. De staat heeft beperkt gezag, slechts op zijn eigen terrein. Hij moet de grenzen van zijn gezag kennen en eerbiedigen en de andere levenskringen vrij laten.

Ja waarlijk, de a. r. partij is de partij van de vrijheid.

En zij is ook partij van den arbeid. Eert zij niet den arbeid als een van God opgedragen taak? Belijdt zij niet dat aan ieder mensch een goddelijk

beroep, een goddelijke roeping is opgelegd, waarin hij gehoorzaam heeft bezig te zijn? Grijpt zij niet terug naar Gods scheppingsmandaat, aan de menscheid en dies aan alle leden der menscheid gegeven, waarin gezegd wordt dat de mensch de aarde moet beheerschen en onderwerpen, haar moet bebouwen en cultiveeren? En gelooft zij niet dat in den weg der vervulling dezer opdrachten het leven zal worden gezegend?

Ja waarlijk, de a. r. partij is ook partij van den arbeid.

Maar zij noemt zich niet partij van de vrijheid of partij van den arbeid, omdat in die benamingen slechts één kant van haar wezen, van haar beginsel wordt getoond. Zij noemt zich ook niet partij van het recht. Is zij dat dan niet? Zeer zeker wel. Maar ook andere partijen kunnen zich met dien naam sieren. Het is maar de vraag welk recht men bedoelt. Wat is Het Recht? Goddelijk recht of menscheijk recht? De revolutie sprak van de rechten van mensch en burger. Zij verklaarde den mensch tot soeverein over het leven, de mensch was goddelijk van aard, zijn rechten, die hij meende te mogen en te moeten doen gelden, waren goddelijke rechten, hij had recht op een menscheijk bestaan (o, die menschen waarde!), hij had recht op zelfbeschikking, hij had recht op een gelijk „lot“ met zijn medemenschen: vrijheid gelijkheid en broederschap. Wordt nu hier gesproken van het Recht (het staat er inderdaad met een hoofdletter), dan is niet duidelijk wat wordt bedoeld. Zeker, ik geloof best, dat de opsteller (s) van deze pamfletten het goed bedoeld heeft (hebben). Maar deze benoeming is niet typeerend. Zij licht ook weer één bepaalde zijde uit het volle, breede leven (evenals die twee andere benamingen doen) maar daarmede is het karakter van de a. r. partij niet duidelijk en volledig, en daarom onjuist aangegeven. Stond er nu: de a. r. partij is de partij van het Woord, dan ware zij op juiste wijze gekarakteriseerd — ik spreek normatief. Deze benaming wil kiezers trekken zonder ze te winnen voor het a. r. beginsel.

Trouwens, bekijken we deze pamfletten nader, dan bemerken we uit niets dat de a. r. partij een christelijke partij wil wezen. Slechts enkele — en dan nog niets-zeggende — uitdrukkingen wijzen daarheen. Twee pamfletten bevatten de hoofdleeuze: sociale rechtvaardigheid. In het eene wordt gezegd: „De A. r. partij is een christelijk-Sociale partij..... Zij legt..... nadruk..... op het recht van den arbeider, dat zoo duidelijk uit den Bijbel blijkt“. In het andere: „De A. r. partij... eischt handhaving van het recht van den arbeider, dat zoo duidelijk uit den Bijbel blijkt“. Maar diezelfde dingen zijn ook reeds dikwijls gezegd door „religieus aangelegde“ socialist, die met al hun religiositeit toch aanhangers waren van de revolutie. Christelijk-Sociaal? (Sociaal met een hoofdletter!) Groen heeft sterk gewaarschuwd tegen dergelijke woordcombinaties. In zulke gevallen verslindt het eene het andere, zoo zegt hij met Vinet, het christelijke wordt opgeslorpt door het sociale.

Als het woord: christelijk, en het woord: anti-revolutionair niet voldoende geacht wordt om het karakter van onze politieke beginselen aan te duiden, dan zit daarin een speculeeren op de psychologie van de massa, die zich wel wil laten vangen door allerlei leuzen welke spreken van verbetering van het tijdelijke leven. Het principieele isolement wordt niet aanvaard.

In diezelfde lijn ligt het feit dat elk der pamfletten bedoeld is voor een bepaald deel van de bevolking: een voor de arbeiders, een speciaal voor de landarbeiders, een voor de landbouwers en tuinders, een voor den zakenman. Ja, ja, kiezer, bedenk het wel, de a. r. partij biedt „elek wat wils“. Maar dat de a. r. partij het volksleven terugroept tot de wet en de getuigenis, omdat anders dat leven geen dageraad kan zien, dat vindt ge in deze propaganda-lectuur niet. Ge zoekt het er tevergeefs.

Tenslotte nog een enkele opmerking over het pamflet: Aansluiten! Daarin wordt nog in het kort opgesomd wat de a. r. partij voorstaat en wat zij tegenstaat. Hier ook weer niets van de gehoorzaamheid aan het Woord.

Maar dan aan het eind vinden we den oproep: Geef uw stem aan de eenige oppositiepartij, die groot genoeg is om zich met kracht te laten gelden, aan de A. R. partij (17 zetels in de Oude Kamer).

Daar zijn we toch wel ver verwijderd van Groen van Prinsterer, die het niet zocht in het groote aantal van kiezers en kamerleden, maar die het zocht in de kracht van het beginsel. Hij als eenige a. r. in de kamer heeft daar een grootten invloed geoefend. Dat kon, omdat hij vast bleef houden aan het beginsel. Hij liet zich niet leiden door politieke kansberekening. Hij telde niet de „kotten“, hij wog de beginselen. In ons isolement ligt onze kracht, zoo zeide hij. Dat wil zeggen, niet in onze voorliefde voor afscheiding, maar in onze beginselvastheid, waaraan intusschen heel vaak verbonden is